

Een man schildert het hek van een brug. Preciezer gezegd: het stalen hekwerk langs de fietspaden van die brug. Eigenlijk gaat het om twee bruggen die in elkaars verlengde over het IJ liggen, de Amsterdamsebrug en de Schellingwouderbrug.

De man begint aan de stadskant, bij de oprit van de Amsterdamsebrug, rechts, met de rijrichting mee.

De spijlen, de leuning, de horizontale balken – alles krijgt een nieuwe laag verf.

Gestaag schildert hij door, langzaam omhoog de brug op, langzaam omlaag de brug af, met de bocht van de afrit mee. Wanneer hij bij het eind is aangekomen, duwt hij zijn kar met schilderspullen over het Zeeburgereiland en begint aan het hek van de oprit van de Schellingwouderbrug, langzaam omhoog de brug op, langzaam omlaag de brug af, tot hij het einde heeft bereikt van de lange afrit naar Amsterdam-Noord.

Op dat punt steekt hij over en begint hij aan het hek aan de andere kant, weer twee bruggen over, terug in de richting van de stad.

Als hij ook met die kant klaar is, is er zoveel tijd verstreken dat hij weer opnieuw kan beginnen. En hij steekt over naar het fietspad aan de andere kant, en begint opnieuw.

Zo gaat hij door, jaar na jaar.

Hij krijgt hiervoor betaald, dit is zijn baan. Dat is al jaren

geleden zo geregeld. Hij heeft zijn studie niet afgemaakt (filosofie, wie maakte zo'n studie ook af in de jaren tachtig), werd werkloos en bleef werkloos, tot de gemeente hem onderbracht bij de Dienst die het onderhoud van bruggen en sluizen regelde. Toen hij daar een paar jaar werkte, vertelden ze hem dat de man van de Schellingwouderbruggen met pensioen ging, en of hij hem wilde opvolgen.

Hij herinnerde zich dat hij tijdens zijn studie jaren, toen hij nog lange fietstochten maakte, op die bruggen een aantal malen een man het hek langs het fietspad had zien schilderen. Het had hem het rustgevendste werk ter wereld geleken, maar hij had tijdens zijn werk bij de Dienst nooit aan hem gedacht, en nooit over hem gehoord. Het bleek dat het onderhoud van de hekken langs de fietspaden van de twee bruggen precies was afgestemd op het tempo van één man die drieënhalve dag per week werkte.

Hij zei meteen ja. Hij wist waarom ze aan hem hadden gedacht, hij was een eenzaat, had niet veel contact met collega's, of met wie dan ook.

En zo begon hij aan die trage eeuwigdurende heen-en-weerbeweging, jaar na jaar na jaar.

Hij ziet vaak dezelfde mensen langskomen. Forensen, toerfietzers, joggers, wandelaars. Na verloop van tijd is hij individuen gaan herkennen, en patronen. Sommige passanten stappen af of houden stil om een praatje te maken. Daar is hij niet dol op. 'U zult wel denken, u heeft me een paar weken niet gezien, maar ik was ziek, ik lag...' Hij knikt dan maar een beetje, in de hoop dat het vanzelf ophoudt.

Aan het eind van de dag duwt hij zijn kar met verfspullen naar huis. Hij woont niet ver van de zuidkant van de brug, op een kleine, met boeken volgestouwde etage in de Indische Buurt. 's Avonds zit hij in zijn stoel onder de lamp

en leest hij romans en verhalen. Als het maar verzonnen is.

Soms komt er iemand langs die hem van vroeger kent. Iemand met wie hij filosofie heeft gestudeerd, bijvoorbeeld. Hij kan zich nog wat bijnamen van jaargenoten herinneren, Staartje, Hongerstaker, De Paus. Maar hij kent niemand meer, al die jaren heeft hij nooit iemand teruggezien. Toen hij studeerde kende hij eigenlijk ook niemand.

Onlangs stopte opeens bus 37 naast de plek waar hij aan het werk was. De deuren gingen open en de chauffeur, een kleine, gedrongen vrouw, boog zich zonder het stuur los te laten opzij en keek hem strak aan.

Tot zijn eigen verbazing kende hij haar meteen, het was Staartje.

‘Hollander!’ riep ze. ‘Rob Hollander! Ja toch?’

Hij knikte.

Ze riep iets wat hij niet verstond. Daarna sloten de deuren zich en reed de bus verder.

Van Staartje had hij ooit een stomp gehad.

Daarna keek hij op wanneer bus 37 passeerde, maar nooit meer zag hij haar silhouet achter het stuur. Misschien hadden passagiers geklaagd, of was er een centrale waarin de bewegingen van alle bussen konden worden gevolgd en was ze ontslagen nadat ze hadden gezien dat ze zonder enige reden midden op een van de Schellingwouderbruggen was gestopt.

Ook kranten weten hem te vinden. Jaren geleden was er een journalist van *Het Parool* langsgekomen. Een paar dagen later lag het nummer bij hem op de mat. Het interview stond in de bijlage. ‘De man die de brug schildert.’ Daarna werd hij vaker door passanten begroet, omdat zijn naam in het artikel had gestaan.

Nou ja, hij heeft niets tegen journalisten, hij heeft er

zelf ook wel eens aan gedacht de journalistiek in te gaan, hoeveel kranten en weekbladen las hij vroeger wel niet, om bij te blijven, om ergens bij te horen. Het had gekund, er waren genoeg mensen die met een afgebroken studie in de journalistiek terecht waren gekomen.

Soms vraagt hij zich af wat er van zijn jaargenoten is geworden. Eentje is dus buschauffeur. Maar de rest? Als er al iemand journalist is geworden, dan heeft die, voor zover hij weet, tot nu toe afgezien van het voor de hand liggende artikel over hoe het zijn of haar jaargenoten de afgelopen decennia is vergaan.

Een maand nadat dat stuk in *Het Parool* had gestaan, kwam er een journalist van *Tubantia* naar de brug, de krant die ze lezen in de streek waar hij vandaan komt. Die was hem via dat *Parool*-artikel op het spoor gekomen. Dat was iets anders geweest, dichterbij huis. Ze wilde hem spreken over wat ze de Rijssense Eigenrichting noemde.

‘Ze hebben je toen nog onderzocht hè? En ze hebben niets gevonden.’

Hij was zonder iets te zeggen verdergegaan met zijn schilderwerk. Het was niet zo dat hij dagelijks spreekuur hield op de brug.

‘Waarom gaat een jongetje van acht jaar in zijn eentje een donker bos in? Ik heb Gertjan Aalderink en Gertjan Baan gesproken, die zaten toen bij u in de klas toch? Die hebben u het bos in zien gaan, zelf durfden ze niet, zeiden ze.’

Hij had zijn kwast nog eens in de verf gedoopt.

‘Kunt u zich er niets meer van herinneren?’

Die vraag had ze niet moeten stellen. Nu kon hij haar antwoorden dat hij er zich inderdaad niets meer van kon herinneren, hoe oud was ik, precies, u zei het net al, acht, negen, het is lang geleden.

Hij weet alles nog.

Daarom leest hij alles wat los en vast zit, als het maar
verzonnen is.

Hij zit onder de lamp en wil verzonnen zijn.

Hij is een verhaal. Met een begin en een einde.

Eerst het begin.

VIJF POGINGEN
OM MR. G.B.J.
HILTERMANN NAAR
HUIS TE BRENGEN

En we beginnen hier: Rijssen in de jaren zeventig, een zondagmiddag.

Zondagmiddagen in Rijssen in de jaren zeventig, in een gelovig gezin, mijn god.

Eindeloos, die middagen. Terwijl ze toch langzaam op gang kwamen. 's Ochtends eerst de kerkdienst, dan koffie, daarna de warme maaltijd – tegen de tijd dat alles weer was opgeruimd, afgewassen en weggezet was het vaak al drie uur. Maar toch, eindeloos.

Ga je niets zeggen over mr. G.B.J. Hiltermann die elke zondagmiddag om één uur op de radio de toestand in de wereld besprak, met die merkwaardige stem die je altijd aan gekookte aardappels met jus deed denken? En dat jullie, je moeder en jij, dan stil moesten zijn omdat je vader wilde luisteren?

Nee, fuck mr. G.B.J. Hiltermann. Dit is niet zo'n soort verhaal, met ironische nostalgie en zo.

Weet je, toen ik het ouderlijk huis eenmaal had verlaten en in Amsterdam woonde, kwam ik op de Prinsengracht altijd langs Hiltermanns huis als ik naar de hoofdvestiging van de Openbare Bibliotheek ging. In de vroege jaren tachtig was dat, hoe oud was ik, negentien, twintig. Hiltermann bewoonde in die tijd een statig grachtenpand dat in een rijtje van vrijwel identieke statige grachtenpanden stond. Een stenen trapje, de naam stond in sierlijke witte krulletters op

de donkergroene deur, grachtengroen heet die kleur heb ik later geleerd. *Hiltermann*. Zonder voorletters, zonder titel. Vanaf de straat kon je achter het raam van de beletage nog net de rand van een imposant bureau zien. Hij zat er nooit achter. Tenminste niet als ik langsliep.

O, ik liep daar vaak, ik had weinig anders te doen in die tijd, de bibliotheek was een haven, een toevlucht, waar ik nooit vond wat ik nodig had. Toch moest het ergens op een plank staan, het boek dat al die tijd op mij had gewacht. Ik wist nog niet dat het hele gebouw die toevlucht was, dat het daarom ging, dat ik het al had gevonden zodra ik de bibliotheek binnenkwam en naar het trappenhuis liep, langs de kluisjes en het toiletblok waar altijd de geur van poep en schoonmaakmiddel hing – nooit kon de ene geur de andere uitwissen, alsof ze samen uit een spuitbus kwamen.

Naast het trappenhuis was de ingang van de leeszaal, waar je toen nog mocht roken en waar ik de opinieweekbladen las; als ik iets tegenkwam dat me trof noteerde ik het in een aantekenboekje. Het gebouw dateerde uit de jaren zeventig, met veel kaal beton en tapijttegels op de vloer. Toen vond ik het saai maar achteraf vind ik het mooi. Tegenwoordig is er een duur hotel gevestigd en vanbinnen zal niets meer hetzelfde zijn, laat staan dat je er nog mag roken.

Wanneer ik van de bibliotheek naar huis liep moet ik ook altijd langs G.B.J. Hiltermann gekomen zijn, maar daar herinner ik me niets van, alsof dat grachtenpand alleen maar op de heenweg bestond, alsof ik nooit ben teruggegaan en me nog steeds in de bibliotheek bevind, alsof – en nu stokt me de adem, want ik kan me helemaal geen wandeling naar huis herinneren, geen enkele –, alsof ik daar altijd ben gebleven, al die keren dat ik daarnaartoe liep, en ik die hele bibliotheek vul, ook nu nog, nu het een hotel is.

Als ik langs zijn huis kwam, zag ik G.B.J. Hiltermann dus nooit; de bureaustoel achter het imposante bureau was altijd leeg. Hij zou vanaf die stoel een prachtig uitzicht over de gracht hebben, misschien zat hij er daarom wel niet, het uitzicht zou hem te veel afleiden van zijn werkzaamheden.

Maar ook al zag ik hem nooit, toch dacht ik bij het passeren van dat pand altijd terug aan die zondagmiddagen in de jaren zeventig waarop mijn vader naar de radio luisterde, eerst naar het nieuws, daarna naar Hiltermann met *De toestand in de wereld*. In tien minuten kwam de hele wereld voorbij, vol namen die ook in het nieuws zelf waren genoemd – president Nixon, Mosje Dayan, Biafra, Bangladesh, Leonid Brezjnef, kanselier Brandt, Le Duc Tho, Henry Kissinger. Een voor een werden alle nieuwe ontwikkelingen, alle nieuwe of oude brandhaarden, behandeld door een man die wist hoe het in elkaar stak en daar tegenover zijn luisteraars geen geheim van maakte, met die kenmerkende stem van hem: zowel haastig als bedaagd, diep resonerend maar tegelijkertijd omhoogreikend, en door al die tegenstellingen een beetje hees geworden.

Mijn vader op de groenleren bank in het zonlicht, de hoogtijdagen van de doorzonwoning waren het, ik zat ook in de zon, op een van de stoelen van het bankstel, toen scheen de zon nog naar binnen, wanneer is ze daarmee opgehouden, nooit natuurlijk, dat weet ik ook wel, ik heb op etages gewoond waar de zon niet binnenviel, daar zal het aan liggen, en ik ben ook groter nu, het is voor de zon moeilijker geworden om in één keer mijn hele lichaam te vangen; of nee, dat kan het niet zijn, ik weet niet wat het is, ik heb het gewoon nooit meer zo warm als vroeger.

‘Sstt!’ riep mijn vader als je door Hiltermann heen praatte, onverwacht venijnig, alsof het van levensbelang was

wat hij hoorde, alsof mr. G.B.J. Hiltermann de enige was die hem kon vertellen hoe het ervoor stond met de wereld, terwijl hij toch elke dag twee kranten las, *Trouw* en het *Reformatorisch Dagblad*.

Hij was leraar geschiedenis op de mavo, logisch dus dat hij het wereldnieuws wilde volgen, maar dat hij op zondag naar de radio luisterde sprak niet vanzelf, op de dag van God lieten veel mensen van onze kerk de radio uit, sommigen hadden zelfs helemaal geen radio. Maar mijn vader had lossere gewoontes, wij waren niet altijd van de kerk geweest, ja, ik wel, maar mijn ouders niet, voordat ze vanuit het westen naar Rijssen waren verhuisd hadden ze een werelds leven geleid en de gewoonte om op zondag naar de radio te luisteren hadden ze nooit opgegeven.

Dat zag ik dan voor me, wanneer ik in de jaren tachtig als twintiger langs het huis van Hiltermann liep: het interieur van die doorzonwoning aan de Van Opstallstraat in Rijssen waar mijn ouders toen al niet meer woonden, en dat hoorde ik dan: die vreemde vertrouwde stem van Hiltermann, het sstt! van mijn vader, en al die namen, Watergate, Golda Meir, Anwar Sadat.

Dat ik regelmatig langs zijn huis liep was niet iets groots, eerder iets om terloops aan mijn vader te vertellen als ik mijn ouders weer eens bezocht. 'Als ik naar de bibliotheek ga, kom ik altijd langs het huis van mr. G.B.J. Hiltermann.'

Waarom zeg je dat soort dingen als volwassene tegen je vader? Om de band te versterken, om hem een plezier te doen; om jezelf te verbinden met zijn wereld.

'Hiltermann!' riep mijn vader dan. 'Is 't een mooi huis? Staat-ie wel eens achter het raam?'

Nee, nooit, zoals gezegd.

Ik ben hem wel eens op straat tegengekomen, maar dat was jaren later, dat moet midden of eind jaren negentig geweest zijn, toen zijn carrière erop zat. Goedbeschouwd zag ik hem niet op straat, maar op een brug – de brug over de Amstel bij het Amstel Hotel, de Hogesluis heet die brug geloof ik, inderdaad, de Hogesluis, ik heb het even opgezocht, ontworpen door Willem Springer in Parijse stijl, tien doorvaarten.

Het was een kale grijze middag, ik was op weg naar huis, ik kwam vanaf het Frederiksplein. Was ik naar de bibliotheek op de Prinsengracht geweest? Ja, laten we daar maar van uitgaan, dan kan ik me toch minstens één keer herinneren dat ik van de bibliotheek naar huis liep.

Ik woonde destijds in de Czaar Peterbuurt. Nadat ik via de Hogesluis de Amstel was overgestoken hoefde ik eigenlijk alleen maar de Sarphatistraat af te lopen. Ik was te voet, ik liep toen alles, ik hield van lopen, fietsen werden doorgaans meteen gestolen. De Sarphatistraat mocht dan niet de mooiste straat van Europa zijn, het was wel een prettige straat om doorheen te lopen, een brede straat met statige huizen en veel schaduw. Halverwege lag het plein met de Muiderpoort, daarna volgde de lange, lage kazerne uit de tijd van Napoleon, die later tot appartementencomplex is verbouwd. Dan was ik al bijna thuis. Aan de overkant, over het water, kon je nog iets van Artis zien, soms hoorde je de zeeleeuwen blaffen. Aan het eind van de Sarphatistraat, vlak voor het kruispunt met molen De Gooyer, lag de Albert Heijn waar ik mijn dagelijkse boodschappen deed.

Maar zo ver was ik nog niet, ik stak de Hogesluis over, richting Amstel Hotel. Mr. G.B.J. Hiltermann stond halverwege de brug, met zijn rug naar de zandstenen reling. Achter hem de grijze lucht, het grauwe water van de Am-